

تاریخ مولد و موطن و نسب و حسب سید جلیل‌القدر جمال‌الدین اسد آبادی

چون در بعضی جراید تاریخ زندگی و ترجمه احوال مرحوم سید جمال‌الدین را از بی اطلاعی بر حسب واقع و صحت نوشته اند و هنوز در افغانی و اسد آبادی بودنش متردد و مراتب عالیه و درجات متعالیه و سعی و زحمات آن یگانه فرزانه و خدماتش در عوالم اسلامیت و تمزیر و اعلا داشتن دین مبین حضرت خیر المرسلین بر اکثری از مسلمین بخصوص بر ما ایرانیان پوشیده و مستور و حسب و نسب و مولد و موطن آن بر هموطنان معلوم نیست لذا تاریخ مولود و موطن و جلالت قدر آباء و اجداد و مدت تحصیل و برخی حالات او را برای آگاهی هموطنان عزیز تحریر داشت که از علو مقام و سمو مرتبه اش خاص و عام مستحضر شوند.

فلیسوف اعظم اسلام سید جمال‌الدین قدس الله سره العزیز محقق است که جد کبارش از سنه ۶۷۳ هجری در اسد آباد توطن و سکنا داشته اند — از بعضی نوشتجات و بخصوص از الواح قبورنیاگان و اجدادش که در جنب امام زاده احمد و محله سیدان که قرب خانه پدری و اجدادی سید جمال‌الدین واقع است از سنه هشتصد و شصت دو الی یومنا هذا که چهار صد و هفتاد و هفت سال میشود اسامی آباء و اجداد او خلفاً بعد سلف و نسلاً بعد نسل معلوم میگردد و جداعلای او را در همان سنه (۸۶۲) چون اجداد عظام و خودش شهید نموده اند. غرض ابا عنجد اسد آبادی و آن آفتاب از برج اسد طالع و لامع کشته و از سادات جلیل

القدر و عظیم الشأن بوده اند و هر يك على حسب مراتبهم از علوم و کمالات صاحب مایه و بلند پایه بوده اند و در این ولایت به بزرگی و عظمت مشهور و بعضی را در الواح قبورشان با رفعت تام نام برده اند — مثلاً نخبه الاکابر و نقبه الاخیار جلال الدوله و الدین سید الصالح السعید الشهید منقوش — ملقب بشیخ الاسلام و منسوب بقاضی — و در اسد آباد معروف بطایفه شیخ الاسلامی هستند گذشته از مراتب علمی بعضی بحسن خط نیز موصوف بوده اند چون میرزکی که عموی سید جمال الدین و میرزا جلال و میرزا جواد خالویان آن مرحوم که اگر بشرح احوال آنها پردازد این مختصر مطول خواهد شد — از طرف پدر و مادر متفرع از يك اصل و منشعب از يك شعبه اند خواص و عوام این ولایت را اعتقاد و اعتماد تام بشرافت و کرامت خانواده جلیله آنها بوده و هست و از قدیم الایام خانواده ایشان مرجع و ملجأ عموم اهالی ولایت بوده و در نزد حکام وقت و اعیان و اشراف نهایت احترام را داشتند و اکنون هم همان طریقه را مرعی میدارند از صغیر و کبیر و غنی و فقیر آن خانواده را محترم میدارند و بعضی کرامات و خوارق عادات را بان سلسله جلیله نسبت میدهند که نقل و ورد زبانهاست والد ما جدش بزبور فنون علم و کمالات صوری و معنوی اراسته بود سیدی مظلوم و محجوب، ساکت و صامت حمیده اخلاق و در زهد و ورع طاق عذب اللسان و فصیح البیان با مرحوم شیخ مرتضی طاب تراه معاصر و معاشر و رابطه و دادرا داشت او را امر بتوجه فتاوی امور مسلمین فرموده ولی او خود را آلوده امور دنیوی نمیکرد از ارباب رجوع کناره جوئی و با محل زراعت و باغ محقری که داشت قذاعت و معیشت خود را میگذرانید و با اکثر

پسری تچون سید جمال الدین را پدر و مربی و معلم است — هو سید صفدر بن سید علی بن میر رضی الدین محمد الحسینی شیخ الاسلام بن میرزین الدین الحسینی القاضی بن میرظہیر الدین محمد الحسینی شیخ الاسلام میر اصیل الدین محمد الحسینی شیخ الاسلام — والدہ ما جدہ اش سکینہ بیکم بنت مرحوم میر شرف الدین الحسینی القاضی کہ از علو مرتبت او سخنها در افواہ است و با میر رضی الدین برادر بوده و هر دو پسرهای میر اصیل الدین بوده اند و برادرهای عالمقدار دیگر نیز داشته اند .

تاریخ تولد و طلوع ان مہر درخشان اعنی سید جمال الدین اسد آبادی در ماہ شعبان (۱۲۵۴) ہجری بوده تعیین نامش از اشعہ جمالش بمصداق (ان الله جمیل و یحب الجمال) رهنمون آمدہ و فحوای (و اذ علمتک الحکمة) از تبیین حال و ترجمہ اجوالش در صقایح و اوراق روزگار ثبت و بر جہانیان معلوم خواہد بود چنانچہ امروز در مغرب زمین و اکثر ممالک شرق بحکیم الشریق مشہور و در مصر و ہند و سودان و افریقا و بین النہرین و روم و افغان کرورہا نفوس از بردن اسم مبارک او قیام و تعظیم و تقدیر مینمایند و ما ایرانیان از حقیقت حال و علو مرتبت و سمو منزلت آن مجدد خیر و حکیم بصیر اطلاع نداریم ہر گاہ ترقی خواہان و دوستداران وطن طالب باشند ۱۸ نمرہ عروۃ الوثقی (مقالات جمالیہ کلیتاً)، رسالہ نیچریہ در رد طبیعین، حجة البالغہ، حملۃ القرآن، تاریخ افغان، فلسفۃ الدین و اللغۃ، مشاہیر الشرق از تالیفات شیخ محمد عبدہ، تاریخ الانام (چہار جلد الست)، بیانات میرزا محمد باقر خان بواناتی الملقب بہ ابراہیم جان معطر را

علماء معروف معاصر خودشناسائی داشت از اوصافش همین بس که از بیروت و مصر بخواهند تارفت مقام و سعی و زحمات آن وحید فرید در عوالم اسلامیت معلوم گردد .

لیکن افسوس که بمقتضای العادة کالطبیقة الثانية این عادت بر ما چنان رسوخ یافته که در عوض توقیر و تعظیم و قدردانی علماء و بزرگان دین خود که روح الحیاة قوم و حامی شریعت مقدسه و ترقی خواه وطن هستند در تعظیم و احترام ظالمان و ستمکاران که خون مارا مکید و اکنون هم از استخوانهای تقیت شده ما دست بر نمیدارند بیشتر سعی و کوشش مینمائیم و جد بلیغ داریم و هم چنین وجود مبارکی را که احیا کننده ملت و فخر ما ایرانیان و قاطبه مسلمانان است نمیدانیم کیست افغانی است یا ایرانی .

قسمت فنی

معماری و صنایع مستظرفه

در بعضی از مطبوعات ایران این موضوع اذهان و افکار ادبا و محررین ایران را اشغال نموده و چند نفر بعقیده و سلیقه خویش در این زمینه خامه رانی و اظهار عقیده کرده اند . چقدر خوشبخت هستم که بعد از پانزده سال تحصیل و تبع این فن شریف و انتظار بی پایان بر طلوع اشعه صنایع جمیله از افق تاریک جهالت بالاخره می بینم که در جراید پایتخت ایران اقلاً یک دو مقاله در آن خصوص نگاشته شده است . ما به آن ادبای عالیقدر و نویسندگان سخن پرور از ته دل تبریک گفته و اجازت میخواستیم که در اینجا چند نکته را متذکر بشویم .